

OVACIK (KARABÜK) İLÇESİNİN NÜFUS ÖZELLİKLERİ

*Güzin KANTÜRK YİĞİT**

ÖZET

Yerleşmelerin nüfus ve yapısı sürekli değişim halindedir. Zaman içerisinde kimi yerlerde nüfus artarken kimilerinde azalmaktadır. Bu durum yerleşim biriminin doğal, beşeri ve ekonomik özelliklerine göre değişiklik göstermektedir. Nüfusu geçen yıllar içerisinde azalma eğilimi gösteren ilçelerden birisi de Ovacık'tır. Ovacık, Türkiye'nin Karadeniz Bölgesi, Batı Karadeniz Bölümü'nde, Karabük iline bağlı küçük bir ilçedir.

Çalışmanın amacı Ovacık'ın ilçe olduğu 1959'dan günümüze ilçenin nüfus yapısını ortaya koymak ve ilçede yaşanan nüfus azalmasına dikkat çekmektir. Çalışmada Türkiye İstatistik Kurumu tarafından 1960-2000 yıllarında yapılan Genel Nüfus Sayımı sonuçlarından, 2007-2008 Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) sonuçlarından, 2000 yılı ve 2009 yılı Göç verilerinden yararlanılmıştır. Çalışma sonucunda Ovacık'ta nüfusun hızla azaldığı belirlenmiştir. Nüfus azalmasında; geçim sıkıntısı, doğal koşulların sosyo-ekonomik özelliklerin gelişmesine sınırlı olarak izin vermesi, ilçenin önemli kavşak noktalarına uzak olması ve istihdama dönük çalışmaların yetersiz olması gibi temel nedenler olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ovacık, Nüfus, Karabük, Göç.

POPULATION FEATURES OF OVACIK (KARABUK) DISTRICT

ABSTRACT

The population and structure of settlements are constant change. While in some places the population increased, the population is decreasing in some places in over time. This situation varies according to natural, human and economic characteristic. One of the districts that population tends to decrease over the years is Ovacık. Ovacık is a small district of Karabuk Province that in the Western of Black Sea Region.

The aim of this study is to reveal the structure of population of the district since 1959 that become a district and to attract attention decrease in the population in the district. In the study, population censuses that were conducted in 1955-2000 by the Statistical Institute of Turkey and the results of address based population registration system results; also 2000 Registration system migration statistics have been used. Result of the study has been revealed that Ovacık population is rapidly decreasing. A result of the study was determined that population rapidly decreasing. This study showed that there are fundamental reasons such as lack of livelihood; the natural conditions allow limited development, to be away from the intersection of the county, inadequate investment and employment studies.

* Yrd. Doç. Dr., Karabük Ü. Fen Ed. Fak. Coğrafya Böl. Öğretim Üyesi. El-mek: gkanturkyigit@karabuk.edu.tr

Key Words: Ovacık, Population, Karabük, Migration.

1. Giriş

Nüfus, en dar anlamda bir kişi ya da birey, geniş anlamda ise belli bir sayım gününde, belli bir ülkede sayılıp belirlenen toplam insan sayısı demektir (Doğanay, 1997: 13). İnsanların buldukları yerlerden başka yerlere gitmesi insanlık tarihi kadar eski bir olgudur. Nüfus yeryüzünde homojen olarak dağılmamıştır; nüfusun dağılımında doğal ve beşeri faktörler etkili olmuştur. Önceden yiyecek bulma gibi nedenlerle yapılan nüfus hareketleri zamanla doğal, ekonomik, sosyal ve politik nedenlerle yapılmaya başlanmıştır. Nüfus ülkelerin kalkınmasında önemli rol oynar. Milli gelir artış hızı nüfus artış hızından fazla ise ülkelerin kalkınması mümkün olur. Bunun tersi durumunda ise hızla artan nüfusun taleplerinin de artması çeşitli sorunlara yol açar (Doğanay, 1997: 150). Bir yerde nüfusun azalmasını farklı nedenleri olabilir. Göç bu nedenlerden biridir. Göç, nüfusun bir idari sınırı geçerek ikamet yerini devamlı ya da uzun süreli değiştirmesi şeklinde tanımlanmaktadır (Tümertekin ve Özgüç, 1998: 307). İnsanlar başta buldukları yerden başka yerlere göç ederek yerleşim yerinin nüfus özelliklerinde değişikliğe neden olurlar.

Çevreyi daha iyi anlamak, çevreden daha iyi yararlanmak, çevreyi ve çeşitli konularda daha iyi planlama yapabilmek için bir yerin nüfus özelliklerinin iyi bilinmesi gerekir. Nüfus ile ilgili çalışmalar çok eskilerden beri yapılmaktadır. Nüfusun ayrıntılı şekilde bilinmesi karşılaştırmalar ve yönlendirmeler yapmak açısından önem taşır (Emiroğlu, 1988: 28, 34, 35).

Ovacık, Karadeniz Bölgesi'nin, Batı Karadeniz Bölümü'nde, Karabük il sınırları içinde yer almaktadır. İlçe 393 km²'lik alana sahip olup, rakımı 1100 m.dir. Karabük'e uzaklığı ise 48 km'dir. Batıda Karabük (merkez ilçe, Safranbolu, Eskipazar), doğuda Kastamonu (Araç) ile güney ve güneybatıda Çankırı (Bayramören, Atkaracalar ve Çerkeş) ile çevrilidir (Şekil 1). İlçe tarihi süreç içerisinde, Eti, Lidya, Paflogonyalılar, Galatlar, Roma, Bizans, Selçuklu ve Osmanlıların etkileri altında kalmıştır. Ovacık, Amasra Limanı-Çankırı-İç Anadolu ticaret yolunu kullanan katırcı ve kervancıların geçiş güzergâhında idi (www.ovacik.gov.tr). Ovacık, Cumhuriyetin ilk döneminde Çankırı İli Çerkeş İlçesi'ne bağlı bir bucak iken, 1959 tarihinde Çankırı iline bağlı bir ilçe olmuştur. 1995 yılında Karabük'ün il olmasıyla da bu ile bağlanmıştır.

Ovacık idari olarak bir ilçe olması nedeniyle çeşitli hizmet birimlerine sahiptir. 2007-2008 döneminde Güzel Sanatlar ve Spor Lisesi'nin, 2008 yılında Sporcu Kamp Eğitim Merkezi'nin açılması ilçe bakımından önemli gelişmelerdir. Bunlara rağmen ilçe nüfusu 2008 yılı hariç sürekli azalma göstermiştir. Çalışmada ilçenin nüfus özellikleri üzerinde durulmuş ve ilçedeki nüfus azalmasına dikkat çekilerek önerilerde bulunulmuştur.

Çalışmanın amacı, Ovacık'ın ilçe olduğu 1959 yılından günümüze nüfus yapısını ortaya koymak, ilçede yaşanan nüfus azalmasına dikkat çekmektir. Ovacık sosyo-ekonomik bakımdan gelişmiş bir ilçe değildir. Bu yüzden şimdiye kadar bilimsel çalışmalara pek konu olmamış olması da böyle bir çalışmaya konu olmasına sebep olmuştur.

Çalışmada Türkiye İstatistik Kurumu tarafından 1960-2000 yıllarında yapılan Genel Nüfus Sayımlarının sonuçlarından, 2007-2009 yıllarında Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) sonuçlarından, Genel Nüfus Sayımı Karabük ili ve Genel Nüfus Sayımı

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 6/2 Spring 2011

2000: Göç İstatistikleri bültenlerinde yer alan verilerden yararlanılmıştır. İlçenin nüfus özellikleri ve zaman içindeki değişimleri incelenmiş ve görsel hale getirilmiştir. Saha ile ilgili yapılmış çalışmaların az olması alanla ilgili literatürün sınırlı kalmasına neden olmuştur.

Çalışma betimsel bir araştırmadır. Çalışma “Çalışma Alanının Genel Coğrafi Özellikleri”, “Bulgular” “Tartışma ve Sonuç” bölümlerinden oluşmaktadır.

2. Çalışma Alanının Genel Coğrafi Özellikleri

Ovacık, Karadeniz Bölgesi'nin, Batı Karadeniz Bölümü'nde, Karabük iline bağlı bir ilçedir. Karabük ilinin güney doğusunda,

Şekil 1: Çalışma Alanının Lokasyonu

Çankırı ilinin kuzey batısında yer alır. İlçenin doğusunda Araç (Kastamonu), batısında Karabük il merkezi, güneybatısında Eskipazar, kuzeyinde Safranbolu (Karabük), güneyinde Çerkeş ve Atkaracalar (Çankırı), güneydoğusunda Bayramören (Çankırı) ilçeleri bulunmaktadır (Şekil 1). İlçeye bağlı bucak olmamakla birlikte ilçenin 42 köyü bulunmaktadır.

Ovacık, vadilerle parçalanmış plato ve düzlükler üzerinde yer alır. Bu alanı çevreleyen sırt ve dağlar engebeli bir arazi yapısını ortaya çıkarmaktadır. İlçe merkezinin rakımı 1100 m., yüzölçümü 393 km²'dir. En yüksek noktaları yükseltisi yaklaşık 1400 m. olan Ilgaz ve Köroğlu Dağları'nın uzantısı halindeki Boduroğlu Yaylası ve Kıracıtepe'dir. İlçede önemli sayılabilecek düzlük Soğanlı Çayı yatağı boyunca doğuya doğru uzanan Melan Ovası'dır. İlçedeki önemli akarsu Soğanlı Çayı'dır. Ovacık çevresinde IV. Jeolojik zamana (Kuvaterner) ait travertenler bulunmaktadır. Sahada alçı taşı, gnays ve bazaltlara da rastlanmaktadır. İlçe, Eosen kalkerleri taban konglomerası üzerinde yer alır. İklim olarak sahada karasal iklim ve Karadeniz iklimi görülür. Kışlar soğuk ve kar yağışlı, yazlar serin ve yağışlı geçmektedir. Yıllık yağış 600 cm³'tür. Ovacık çevresinde karaçam, sarıçam, meşe ve kayın türlerinin yanı sıra kızılçak, kuşburnu ve fındık gibi türler yayılış göstermektedir. İlçe I. derecede deprem bölgesindedir. Nitekim ilçede 1944 yılında büyük bir deprem meydana gelmiştir (www.ovacik.gov.tr).

Turkish Studies

Tablo 1: Ovacık İlçesi'nde Tarım Alanlarının Dağılımı

TARIMSAL ARAZİLER (HA)	OVACIK	TOPLAM
Hububat	1515	23454
Nadas	2400	23650
Sebze	179	1396
Meyve	26	335
Bağ	3	146
Baklagil	46	157
Yem Bitkileri	1501	7501
Ekim yapılmayan	1099	36381
Toplam Tarım Alanı	6760	93020

(Kaynak: Karabük İl Tarım Müdürlüğü)

İlçe nüfusu genelde tarım ve hayvancılıkla uğraşır. Tarım alanları az olup genel olarak hububat ve yem bitkileri yetiştirilir (Tablo 1). Üretilen ürünler genelde iç tüketime yöneliktir. İl tarım müdürlüğü verilerine göre ilçede mevcut hayvanlar genelde yerli ırklardır. İlçe hayvan varlığını 3400 büyükbaş, 750 küçükbaş, 6500 tavuk ve 1500 arı kovana oluşturur (www.karabuk-tarim.gov.tr). Sınırlı düzeyde ticaret yapılan ilçede sanayi faaliyeti yoktur. İlçede ormanlar önemli yer kaplar ancak orman ürünlerini işleyecek sanayi tesisleri mevcut olmadığından ormancılık ile ilgili ticaret istenilen düzeyde değildir (www.ovacik.gov.tr).

Sanayileşmenin ve teknolojik gelişmelerin olumsuz etkileri dışında kalmış ilçe doğal güzellikler bakımından da zengindir. Boduroğlu Yaylası, Göllü Yayla, Kireçlisu Yaylası, Kıraçtepe (Çallıdağ) Yaylası, Çatak-Belen Yaylaları, Sivriçam Doruğu Yaylası, Kocadağ Yaylası, Dazkırı-Tepesi Yaylası, Erenlerdağı Yaylası, Göktepe Yaylası bu alanlardandır. Bazı köylerde tarihi eserler ve mağaralar gününbirlik değerlendirilebilecek durumdadır (www.ovacik.gov.tr). Ancak bu potansiyel bugüne kadar turizm amaçlı olarak kullanılmamıştır.

İlçe merkezinde 1 ilköğretim okulu, 1 güzel sanatlar ve spor lisesi, 1 genel lise, 1 halk eğitim merkezi ve 1 kütüphane vardır. İlçe köylerindeki okullar öğrenci azlığı nedeniyle kapatılmıştır. İlçede istihdam imkânları da kısıtlı olduğundan genç nüfus şehirlere göç etmektedir.

3. Bulgular

Nüfusun yapısının bilinmesi sosyo-ekonomik yönden önem taşır (Yazıcı, 1997: 69). Nüfusun yapısını değiştiren pek çok faktör bulunmaktadır. Bu faktörlerden biri de göçlerdir. Türkiye'de iç göç hareketi genellikle gelişmemiş alanlardan gelişmiş alanlara doğrudur. Bunun temelinde fiziki ve sosyo-ekonomik faktörler yatmaktadır. Fiziki faktörler (sert iklim şartları, yüksek ve arızalı yüzey şekilleri, verimsiz topraklar) geçimi zorlaştırabilir. Ekonomik faktörler nedeniyle insanlar yoksul bölgelerden yaşam standardının yüksek olduğu bölgelere göç etmektedirler (Mutluer, 1992: 119, 120, Atalay, 2000: 231, Toroğlu, 2007: 75-76).

Türkiye'de 1950'lerden itibaren başlayan, 1960'larda hız kazanan ve 1980'li yıllarda sanayileşme ile paralellen bir iç göç yaşanmaktadır. Nüfustaki bu hareket İstanbul olmak

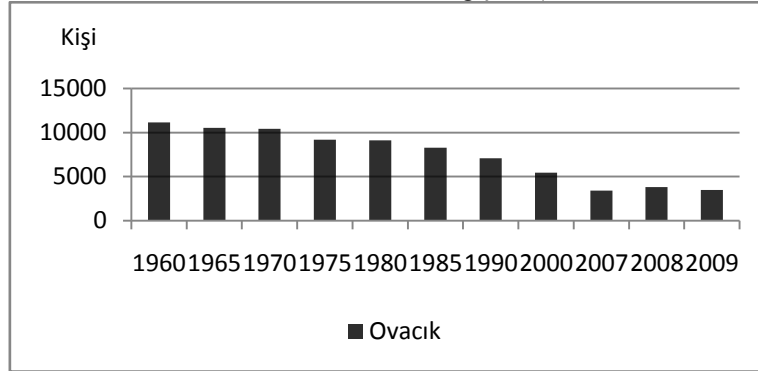
üzere büyük kentlere yönelmektedir (Garipağaoğlu, 2000-2001: 72). Az gelişmiş bölgelerden iş olanaklarının daha geniş olduğu sanayi ve ticaret merkezleriyle iklim koşullarının daha elverişli olduğu turizm merkezlerine doğru yoğun bir gönüllü iç göçün yaşandığı görülmektedir (DPT, 2001: 30).

Tablo 2: Ovacık'ta Nüfus Gelişimi (1960-2009)

	Ovacık	Nüfus Değişimi %
1960	11163	
1965	10547	-5,5
1970	10425	-1,2
1975	9183	-11,9
1980	9108	-0,8
1985	8287	-9,0
1990	7099	-14,3
2000	5455	-23,2
2007	3407	-37,5
2008	3821	12,2
2009	3498	-8,45

(Kaynak: TUIK verileri)

Grafik 1: Ovacık'ta Nüfusun Değişimi (1960-2009)

Karabük sanayi kenti olması nedeniyle nüfusu artan bir il olmuştur. Ancak aynı il içerisine yer alan Ovacık'ın ilçe olduktan sonra (1960-2009) sürekli nüfus kaybettiği göze çarpar (Grafik 1). Özellikle 2000 yılından sonra ilçe nüfusu 5.000'in altına düşmüştür. Geçen 49 yıllık süreçte ilçe nüfusu 7665 kişi azalmıştır. Bu oran da nüfusunun % 68,7'sine yani yaklaşık üçte ikisine denk gelmektedir (Tablo 2). Nüfusun en hızlı azaldığı dönem 2000-2007 dönemi (% -37,5), nüfusun arttığı tek dönem ise 2007-2008 dönemi (% 12,2) olmuştur (Tablo 2). Nüfus sayımlarının yıllık olarak ve ADNKS şeklinde yapılması nüfus ile ilgili verilerin daha sağlıklı toplanmasından kaynaklanabilmektedir.

Turkish Studies

Kırsal yerleşmelerden şehirlere olan göçler kırsal göçler olarak adlandırılır. İç göç hareketleri içerisinde kırsal göçler önemli bir yere sahiptir (Gürbüz ve Karabulut, 2008: 37). Ovacık'ta yaşanan göç de genelde kırsal alandan kentsel alanlara doğru olduğundan kırsal göç niteliğindedir.

Tablo 3: Ovacık Köylerin Nüfus Değişimi (1960-2009)

KÖYÜN ADI	TOPLAM 1960	TOPLAM 2009	%
Abdullar	223	68	-69.5
Ahmetler	388	75	-80.7
Alınca	140	25	-82.1
Ambarözü	354	149	-57.9
Avlağıkaya	250	47	-81.2
Başboyunduruk	247	53	-78.5
Belen	222	29	-86.9
Beydilli	349	73	-79.1
Beydini	187	38	-79.7
Boduroğlu	279	30	-89.2
Boyalı	281	65	-76.9
Bölükören	170	39	-77.1
Çatak	232	60	-74.1
Doğanlar	207	60	-71.0
Dökecek	201	33	-83.6
Dudaş	699	110	-84.3
Ekincik	405	183	-54.8
Erkeç	469	115	-75.5
Ganibeyler	217	80	-63.1
Gökçedüz	125	25	-80.0
Gümelik	441	117	-73.5
Güneysaz	166	21	-87.3
Hatipoğlu	137	48	-65.0
İmanlar	200	34	-83.0
Kavaklar	149	32	-78.5
Koltuk	130	42	-67.7
Küçüksu	251	67	-73.3
Pelitçik	230	63	-72.6

Turkish Studies

Pürçükören	263	10	-96.2
Sarılar	267	68	-74.5
Sofuoğlu	268	49	-81.7
Soğanlı	241	70	-71.0
Sülük	318	64	-79.9
Şamlar	220	75	-65.9
Taşoğlu	230	73	-68.3
Yaylacılar	177	28	-84.2
Yeniören	180	51	-71.7
Yığınot	174	10	-94.3
Yürekören	191	29	-84.8
Çukur	221	55	-75.1
Kışla	354	208	-41.2
Yaka	224	48	-78.6
KÖYLER TOPLAMI	10677	2715	-74.6
OVACIK MERKEZ	486	783	61.1
İLÇE TOPLAMI	11163	3498	-68.7

(Kaynak: TUIK verileri)

Ovacık'a bağlı 42 köy bulunmaktadır. Köylerin 1960-2009 nüfuslarına bakıldığında nüfusun bütün köylerde %50'den fazla azaldığı, Pürçükören (-96,2) ve Yığınot (-94,3) gibi bazı köylerde ise % 90'dan fazla azaldığı görülmektedir. Köylerdeki toplam nüfusta -% 74.6 oranındaki nüfus azalışına karşın, ilçe merkez nüfusunun %61,1 artması köylerden merkeze doğru nüfusun göç ettiğine işaret etmektedir (Tablo 3).

Ovacık'ta nüfusun geçimi tarım, hayvancılık, memurluk, ve küçük çaplı esnaflığa dayalıdır. Tarımsal üretim gelir getirmekten ziyade geçim sağlayacak kadardır. İlçede tarıma uygun alanlar az (% 17,2) yer kaplamaktadır. Orman ve fundalık araziler ilçenin önemli bir

Tablo4: Ovacık'ta Arazi Dağılımı (2008)

İlçe	Yüz ölçümü (ha)	Tarım Alanı		Tarım Dışı		Çayır ve Mera		Orman ve Fun.	
		Miktar (ha)	Oran %	Miktar (ha)	Oran %	Miktar (ha)	Oran %	Miktar (ha)	Oran %
Ovacık	39.300	6760	17,2	4500	11,5	2024	5,2	26016	66,2

(Kaynak: Karabük İl Tarım Müdürlüğü)

bölümünü (% 66,2) oluşturmaktadır (Tablo 4). Arazinin engebeli, küçük parçalar halinde olması ve sulanan alanların az olması nedeniyle tarımsal üretim özellikle buğday, arpa gibi hububata dayanmaktadır. Ayrıca 1982 yılından itibaren Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, İlçe

Turkish Studies

Müdürlüğü'nce yem bitkileri ve baklagil ekimine yönelik çalışmalar devam etmektedir. Nüfusun bir kısmını Kardemir'de çalışıp emekli olmuş insanlar oluşturmaktadır. Ovacık'ta önemli bir sanayi tesisi yoktur. İlçede orman varlığı önemli yer kaplamaktadır. Ağaç türleri olarak karaçam, sarıçam, kızılçam, meşe ve kayın bulunmaktadır. Ancak ilçede orman ürünlerinin değerlendirilebileceği herhangi bir tesis yoktur.

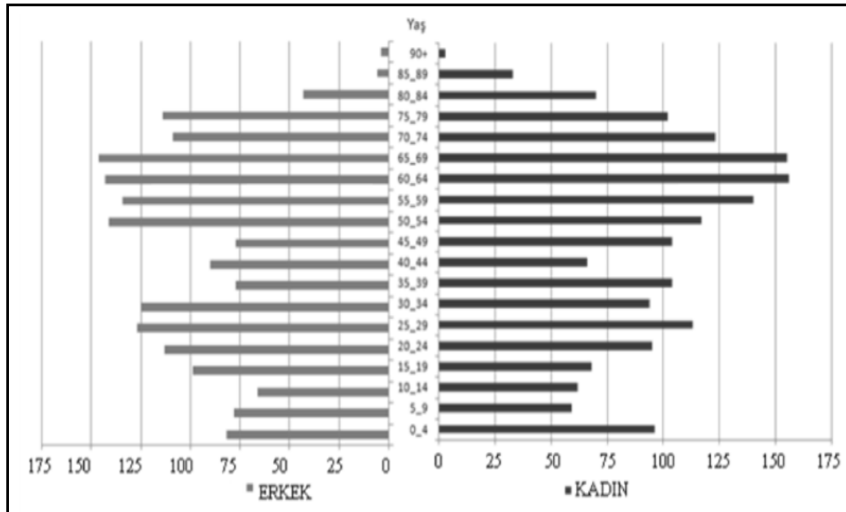
Tablo 5: Ovacık'ta Cinsiyete Göre Nüfus

OVACIK	Erkek	Kadın	Cinsiyet Oranı %
1970	4781	5644	41.2
1975	4248	4935	46.5
1980	4145	4963	47.8
1985	3816	4471	52.0
1990	3363	3736	59.2
2000	2804	2651	71.3
2007	1733	1674	115.8
2008	1926	1895	104.3
2009	1774	1724	113.2

(Kaynak: TUIK verileri)

Nüfusun Cinsiyet Durumu; Genel olarak 100 veya 1000 kadın başına düşen erkek sayısı olan *cinsiyet oranı*, özellikle savaşlar, doğumlar, ölümler ve göçler gibi olayların etkisini göstermektedir (Tümertekin, 1994: 185). Nüfusun ülke içindeki hareketinin yol açtığı nüfus değişkenlerinden biri de kadın ve erkek nüfus sayılarındaki oransızlıklardır. En önemli değişken göç alan illerde erkek nüfusun,

Grafik 2: Ovacık'ın Nüfus Piramidi

Turkish Studies

göç veren illerde ise kadın nüfusun fazla olmasıdır (Doğanay, 1997: 174, Tümertekin, Özgüç, 1998: 290, Bulut, 2000). Ovacık'ta 1970-1990 yıllarında kadın nüfus erkek nüfustan fazla, dolayısıyla cinsiyet oranı da daha az idi. 1990 yılından sonra erkek nüfusu kadın nüfusundan fazla olmaya ve cinsiyet oranı da artmaya başlamıştır. Daha önce %100'den az olan cinsiyet oranı 2007'den itibaren %100'ü aşmıştır. Bu durum doğal nüfus artışı ile ve sayımların adrese dayalı kayıt sistemi şeklinde yapılması ile ilgili olabilir (Tablo 5, Grafik 2).

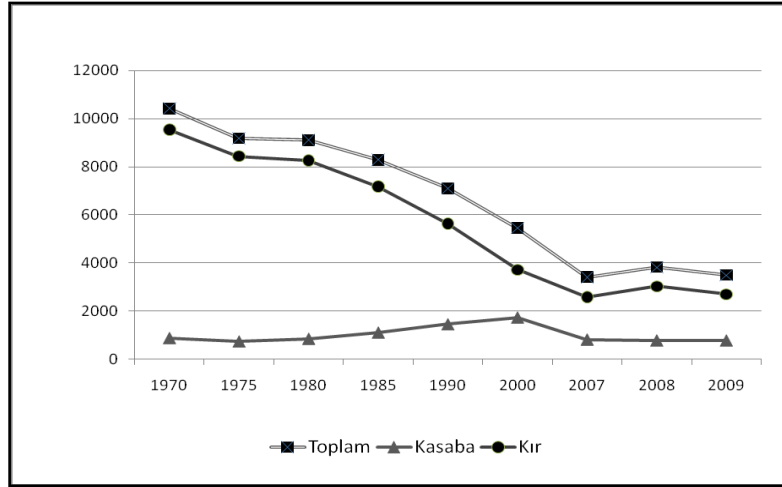
Tablo 6: Ovacık'ta Nüfusun Yerleşim Yerine Göre Durumu

YIL	TOPLAM			KASABA			KIR		
	T	E	K	T	E	K	T	E	K
2009	3498	1774	1724	783	436	347	2715	1338	1377
2008	3821	1926	1895	783	427	356	3038	1499	1539
2007	3407	1733	1674	819	461	358	2588	1272	1316
2000	5455	2804	2651	1788	987	741	3727	1817	1910
1990	7099	3363	3736	1451	753	698	5648	2610	3038
1985	8287	3816	4471	1111	549	562	7176	3267	3909
1980	9108	4145	4963	853	418	435	8255	3727	4528
1975	9183	4248	4935	741	362	379	8442	3886	4556
1970	10425	4781	5644	880	441	439	9545	4340	5205

(Kaynak: TUIK verileri)

Yerleşim Yerine Göre Nüfus; Yerleşim yerindeki nüfusun bilinmesi halkın geçim durumu, sosyo-ekonomik durumu hakkında fikir vermektedir. Ovacık ilçe nüfusunun büyük çoğunluğunu kır nüfusu oluşturmaktadır. Kır nüfusu 1970'lerde toplam nüfusun % 91,5'ni oluştururken, 2009 yılında % 77,6'ya düşmüştür. Kasaba nüfusu ise % 8,4'ten % 22,4'e yükselmiştir. İlçede nüfus azalmış olmakla birlikte yine de kır nüfusu kasaba nüfusundan fazladır (Grafik 3). İlçe içinde kasaba nüfusunun artmış olması, kır nüfusunun azalmış olması kırsal kesimden büyük yerleşimlere doğru nüfusun hareket ettiğini göstermektedir (Tablo 6),

Grafik 3: Ovacık'ta Kasaba ve Kır Nüfusu

Tablo 7: Ovacık'ta Geniş Aralıklı Yaş Grubu

	Erkek	%	Kadın	%	Toplam	%
0_14	226	6,5	217	6,2	443	12,7
15_64	1126	32,2	1021	29,2	2147	61,4
65 +	422	12,0	486	13,9	908	25,9
Toplam	1774	50,7	1724	49,3	3498	100

(Kaynak: TUIK verileri)

Nüfusun Yaşa ve Cinsiyete Göre Durumunu incelemek için Ovacık nüfusunun dar ve geniş aralıklı yaş gruplarına bakmak faydalı olacaktır. Nüfus piramidi; göçler, doğum ve ölümler ile ilgili bilgiler verir. Nüfusun yaş ve cinsiyet yapısı, nüfusun ihtiyaçları ve yaşam tarzını belirlemede önemli bir rol oynar (Kızılcıoğlu, 2005: 66). Ovacık'ın *dar aralıklı yaş gruplarına bakıldığında*, 0-4 yaş grubunun arttığı, buna karşın 5-19 yaş ve 35-50 yaşları arasındaki grupların kısmen az olduğu, 50-74 yaşları arasındaki grupların oranının daha fazla olduğu görülür (Grafik 3). Bu durum doğum oranındaki artış ile veya biraz daha üst yaş gruplarındaki göç ile ilgili olabilir.

Ovacık'ın *geniş aralıklı yaş gruplarına* bakıldığında; nüfusun büyük çoğunluğunun 15-64 yaş arasında olduğu yani aktif nüfus olduğu görülmektedir (Tablo 7). Geniş aralıklı yaş grubunda ikinci sırayı 65 ve üstü yaş grubu, üçüncü sırayı da 0-14 yaş grubu oluşturmaktadır. Bu durum ilçede doğum oranında artış olmasına rağmen ileri yaş gruplarında göç ile nüfusun azaldığını göstermektedir (Grafik 3).

Tablo 6: Karabük'te Yıllık Nüfus Artış Hızı

İl ve İlçeler	Toplam	İl-ilçe merkezi	Belde ve köyler	Toplam yıllık nüfus artışı (%o)	İl/İlçe merkezleri nüfus artışı (%o)	Belde ve köyler nüfus artışı (%o)
Karabük	218564	167550	51014	10,7	25,3	-36,0

Turkish Studies

Eflani	9673	2243	7430	-51,8	-53,8	-51,2
Eskipazar	12583	6916	5667	-33,4	-25,0	-43,7
Merkez	118713	108167	10546	17,4	18,8	2,2
Ovacık	3498	783	2715	-88,3	0,0	-112,4
Safranbolu	51088	39669	11419	45,5	67,2	-26,2
Yenice	23009	9772	13237	-31,4	-11,4	-46,0

(Kaynak: TUIK verileri)

Nüfus Artış Hızı; Karabük ili merkez ve Safranbolu ilçesi dışında ilde yıllık nüfus artış hızı eksilerdedir. 2009 verilerine göre Ovacık'ta toplam artış hızı % -88,3, il merkezi artışı % 0 ve belde ve köy nüfus artışı % -112,4'tür. Ovacık bu haliyle il içinde en hızlı nüfus kaybeden ilçe durumundadır (Tablo 6).

Tablo 7: Ovacık'ın Sosyo-Ekonomik Göstergeleri

Göstergeler	Eflani	Sıralama
Nüfus	5455	853
Şehirleşme Oranı (%)	31,68	619
Nüfus Artış Hızı (‰)	-26,33	824
Nüfus Yoğunluğu	14	825
Nüfus Bağımlılık Oranı (%)	57,80	428
Ortalama Hanehalkı Büyüklüğü	4,52	547
Tarım Sektöründe Çalışanlar (%)	81,00	248
Sanayi Sektöründe Çalışanlar (%)	2,62	579
Hizmetler Sektöründe Çalışanlar (%)	16,39	586
İşsizlik Oranı (%)	5,35	409
Okur Yazar Oranı (%)	71,97	787
Bebek Ölüm Oranı (‰)	66,67	51
Fert Başına Genel Bütçe Geliri (Bin TL)	20467	600
Vergi Gelirlerinin Ülke İçindeki Payı (%)	0,00069	814
Tarım Üretiminin Ülke İçindeki Payı (%)	0,00972	784

(Kaynak: DPT, 2004)

İlçedeki sosyo-ekonomik duruma bakıldığında; ilçede geçimin tarım ve hayvancılığa dayandığı görülür. İlçede önemli bir sanayi tesisi yoktur. İlçede sosyo-ekonomik hayatın gelişmesine yönelik pek bir etkinlik bulunmamaktadır. Doğal ortamın olumsuzlukları, ekonomik alanda yetersizlikler ve ulaşım konusundaki sıkıntılar da eklenince ilçede göç ve dolayısıyla nüfus azalması söz konusu olmuştur.

Turkish Studies

4. Tartışma ve Sonuç

Nüfusun doğasında olan dinamikliği, yaşadığımız mekânı anlamak, ondan en verimli şekilde yararlanmak ve sorunları çözmeye önemlidir (Özgür, 2010: 7). Nüfus, yerleşim yerinin fiziki yapısına bağlı olarak tarımsal potansiyelin düşük olduğu alanlardan, tarımsal potansiyelin yüksek olduğu yerlere veya iş olanaklarının bulunduğu kentsel alanlara doğru hareket etmektedir. Önceleri önemli konumlarda olan bazı yerleşmeler zamanla önemlerini kaybettiklerinden nüfusları azalmıştır. Örneğin; Kastamonu, Pülümür (Tunceli), Alaşehir (Manisa), Kiğı (Bingöl), Koyulhisar (Sivas) gibi (Taşlıgil, 1993, Yazıcı, Akpınar, Şahin, 2005, Karakuyu, 2007, Soylu, 2007, Yürüdür, 2008). Ovacık da bir zamanlar Amasra Limanı-Çankırı-İç Anadolu ticaret yolunu kullanan katırcı ve kervancıların geçiş güzergâhında iken, zamanla önemini yitirmiş ve nüfus kaybetmeye başlamıştır.

Çalışma sonunda ilçede nüfusun azaldığı, bu azalmada doğal koşulların sosyo-ekonomik özellikler üzerindeki olumsuz etkilerinin, yatırım ve istihdama yönelik çalışmaların yetersiz olmasının, ilçede teknolojik gelişmelerin ve sanayileşmenin etkilerinin görülmemesinin ve ulaşımın sınırlı olmasının etkili olduğu sonucuna varılmıştır.

İlçede göçü önleyecek ve nüfus artışını teşvik edecek çeşitli önlemler alınmalıdır. Öncelikle ilçede istihdam sağlayıcı çeşitli yatırımların yapılması gerekmektedir. İlçenin sahip olduğu orman potansiyeli iyi değerlendirilmelidir. Bunun için ilçeye orman ürünlerini işleyen ve pazarlayan sanayi tesisleri kurulabilir. İlçenin sahip olduğu, ancak pek fazla bilinmeyen doğal güzellikleri eko-turizm amaçlı değerlendirilebilir. Bunun için ilçede eko-turizme uygun yerle belirlenmeli ve belli bir plan oluşturulduktan sonra halka tanıtılabilir. İlçede yer alan sporcu eğitim kampı tanıtılıp daha çok insanın, spor kulübünün faydalanması sağlanabilir. Özellikle böyle kapsamlı bir spor tesisine sahip olan ilçeye Karabük Üniversitesi bünyesinde, bu yönde bir yüksek okul açılması sağlanabilir. İlçenin çok gelişmemesi ve nüfusun azalmasına neden olan konulardan biri olan ulaşım konusunda da gerekli düzenlemeler yapıp ilçeye daha kolay ulaşılmasını sağlayacak düzenlemeler yapılabilir.

KAYNAKÇA

- ATALAY, İbrahim, **Türkiye Coğrafyası ve Jeopolitiği**, Ege Üniversitesi Basımevi, İzmir, 2000.
- BULUT, İhsan, “Yozgat’ın Nüfus Coğrafyası”, **Doğu Coğrafya Dergisi**, Sayı: 4, Erzurum, 2000. s. 19-54
- DİNCER, Bülent, ÖZASLAN, Metin, **İlçelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Araştırması**, T.C Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı, Ankara, 2004.
- DOĞANAY, Hayati, **Türkiye Beşeri Coğrafyası**, Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları: 2982. Bilim ve Kültür Eserleri Dizisi: 877, Eğitim Dizisi: 10, İstanbul, 1997.
- DPT, Nüfus, Demografi Yapısı, Göç Özel İhtisas Komisyonu Raporu. Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı. Ankara, 2001.

- EMİROĞLU, Mecdi, (1988), “Türkiye’de Yaşlı Nüfusun Artışı ve Coğrafi Dağılım Özellikleri”, **Coğrafya Araştırmaları Dergisi**, Sayı:11, No: 11, s. 25-49, 1988.
- GARİPAĞAOĞLU, Nuriye, “Türkiye’de Göç Alan İllere Yönelen Nüfusun Eğitim Durumu”, **Marmara Coğrafya Dergisi**, Sayı: 3 Cilt: 2, s. 71-85, 2000-2001.
- Genel Nüfus Sayımı 2000 Göç İstatistikleri**, Türkiye İstatistik Kurumu Yayınları, Ankara, 2000b.
- GÜRBÜZ, Mehmet ve KARABULUT, Murat, “ Kırsal Göçler ile Sosyo-Ekonomik Özellikler Arasındaki İlişkilerin Analizi”, **Türk Coğrafya Dergisi**, Sayı: 50, s. 37-60, İstanbul, 2008.
- KARAKUYU, Mehmet, “Alaşehir İlçesi’nin Nüfus Gelişimi”, **Doğu Coğrafya Dergisi**, Sayı: 12, No: 17, s. 137-159, 2007.
- KIZILÇAĞOLU, Alaattin, “Demografik Bilgilerin Yorumlanması: Nüfus Piramidi Becerilerinin Geliştirilmesine Yönelik Aktivite Örneği”, **Marmara Coğrafya Dergisi**, Sayı: 12, İstanbul, 2005.
- MUTLUER, Mustafa, “Edremit Yöresi Kırsal Alanından Nüfus Hareketlerine Neden Olan Faktörler”, **Ege Coğrafya Dergisi**, Sayı: 6, s. 119-151, 1992.
- ÖZGÜR, Murat, Ertuğrul, **Nüfusun Coğrafi Analizi**, Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Coğrafya Bölümü Ders Notları, Ankara, 2010.
- SOYLU, Hasbi, “Tarihte Önemi Azalan Yerleşmelere Bir Örnek: Kiği”, **Doğu Coğrafya Dergisi**, Sayı: 17, s. 87-110, Erzurum, 2007.
- TAŞLIGİL, Nuran, “Kastamonu İlinin Nüfus Gelişimi ve Türkiye Nüfus Hareketleri içerisindeki Yeri”, **Türk Coğrafya Dergisi**, Sayı: 28, s. 215-224, 1993.
- TOROĞLU, Emin, “Niğde İlinde Göç Faktörleri ve Göçler”, **Coğrafi Bilimler Dergisi**, Sayı 5 (1), 75-96, 2007.
- TÜMERTEKİN, Erol, **Beşeri Coğrafya**, İstanbul Üniversitesi, Yayın No: 3819, Fakülte Yayınları No: 2464, İstanbul, 1994.
- TÜMERTEKİN, Erol, ÖZGÜÇ, Nazmiye, **Beşeri Coğrafya, İnsan, Kültür, Mekan**, Çantay Kitabevi, İstanbul, 1998.
- YAZICI, Hakkı, AKPINAR, Erdal, ŞAHİN, Fevzi, “Doğu Anadolu Bölgesi’nde Hızla Nüfus Kaybeden Tipik Bir İlçe Merkezi: Pülümür”, **Doğu Coğrafya Dergisi**, S. 13.s. 7-30, 2005.
- YAZICI, Hakkı, **Orta Sakarya Vadisi’nin Coğrafi Etüdü Yenice-Alpagut Arası**, Atatürk Üniversitesi, Yay. No: 839, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Yayın No: 78, Araştırma Seri No: 19, Erzurum, 1997.
- YÜRÜDÜR, Eren, “Koyulhisar İlçesinde (Sivas) Göç Hareketleri”, **Doğu Coğrafya Dergisi**, S. 20, s. 19-34.
- 1960 Genel Nüfus Sayımı**, Türkiye İstatistik Kurumu Yayınları, Ankara, 1960.
- 1965 Genel Nüfus Sayımı**, Türkiye İstatistik Kurumu Yayınları, Ankara, 1965.

-
- 1970 Genel Nüfus Sayımı**, Türkiye İstatistik Kurumu Yayınları, Ankara, 1970.
- 1975 Genel Nüfus Sayımı**, Türkiye İstatistik Kurumu Yayınları, 1975, Ankara.
- 1980 Genel Nüfus Sayımı**, Türkiye İstatistik Kurumu Yayınları, Ankara, 1980.
- 1985 Genel Nüfus Sayımı**, Türkiye İstatistik Kurumu Yayınları, Ankara, 1985.
- 1990 Genel Nüfus Sayımı**, Türkiye İstatistik Kurumu Yayınları, Ankara, 1990.
- 2000 Genel Nüfus Sayımı İl: Karabük**, Türkiye İstatistik Kurumu Yayınları, Ankara, 2000c.
- 2000 Genel Nüfus Sayımı**, Türkiye İstatistik Kurumu Yayınları, Ankara, 2000a.
- 2007 Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi**, Türkiye İstatistik Kurumu Yayınları, Ankara, 2007.
- 2008 Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi**, Türkiye İstatistik Kurumu Yayınları, Ankara, 2008.
- 2009 Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi**, Türkiye İstatistik Kurumu Yayınları, Ankara, 2009.
- www.ovacik.gov.tr